

Karsai György

„A legszebb a szív szerelme...”

MOLNÁR FERENC: LILIOM

is az előadás, az atmosféra-teremtés jobbára hibátlan, a díszlet is jó, csak hát... Héraikleitosznak bizony nagyon igaza volt: kétszer nem léphetsz ugyanabba a folyóba. A rendezői koncepció jó, mi több, nagyon jó. A Liliom jellemét, tetteit elfogadni, megérteni képtelen világ kegyetlensége és a jasszromantika teljes elvetése érthető, szép, tiszta gondolat. Felerősödött Julika örökké tartó szerelmének megmutatása, köszönhetően Stefanovics Angéla számos remek pillanatának; különösen az Esztergályostól való végső elköszönés letisztult indulata, a lemondás és a Liliom nélküli örök magánnyal való megbékélés színészi megfogalmazása gyönyörű – amihez persze kellett Dolmány Attila alig néhány mondatos, mégis hiteles, teljes élettörténetet érzékeltető alakítása. Stefanovics Angéla nagyon erős Julika; az első pillanattól fogva tudja, hogy mit akar. Tudja, mikor veszíti el Liliomot: igazi tragikus pillanat, amikor – egyedül ekkor emeli fel hangját – vissza akarja tartani férjét a végzetes

kalandtól, a Ficsúrral való útnak indulástól. De később sem kell őt féltetni, mert ez a nő egyetlen pillanatra sem szerencsétlen, kivéve, amikor a lánya kezére ütő Idegenben ráismer a halálból visszatért Liliomra. A főhősök mellett ott vannak a barátok-barátnők, a Liget és a város legkülönbözőbb alakjai. És a bajok is itt kezdődnek, merthogy az alakítások nagyon egyenetlen színvonalúak: Hugó szerepében Karácsonyi Zoltán pontosan, de meglehetősen egysíkúan mutatja meg a hordárból tisztességes gazdagságra vergődő kispolgárt. Mintha túlságosan nagy súlyt rakott volna a rendezés Szabó Margarétára (Marika), Cs. Németh Lajosra (Fogalmazó, Berkovics, Öreg rendőr) és Kerekes József (Hollunderné). Szabó Margaréta eleinte azt hangsúlyozza, hogy sorsában és jellemében is teljesen hasonló Julikához, később pedig már akkor sem tud ettől a kiindulóponttól elszakadni, amikor már éppen arról lenne szó, mennyire más sorsot – jobbat? rosszabbat? erről kellene szólnia alakításának! – választott. Cs. Németh Lajos ugyan jól indítja a Fogalmazót, de aztán humorosnak szánt gesztusai és grimaszai sokat rontanak az összképen, majd egy idő után kifejezetten kínosakká válnak. Kerekes Józsefnek egy igazi ziccerszerepben sikerül majdhogynem észrevétlennek maradnia – micsoda frenetikus hatású volt Bodó Viktor alakítása a 2001-es változatban! Az előadás legjobbja Egri Kati Muskátné szerepében. Tökéletes biztonsággal, fölényes szakmai tudással ötvözi egységes karakterre a közönséges, nyers és kegyetlen „munkaadót” és a szerelmes nőt, aki kiszolgáltatottságában, megalázottságában Liliomhoz hasonló, esendő-magányos ember.

Mégis, a legnagyobb baj Németh Kristóf Liliom-alkalításával van. Természetesen nem kell Liliom-alkalításra osztani a külvárosi körhintás szerepét, hiszen számos nem-Liliom Liliomot tudnánk felidézni a múltból (csak a példa kedvéért: 1909-ben Csontos Gyula vagy 2006-ban Széles László egyáltalán nem volt „született”, *lizséb*eli jassz vagy „csirkefogó arisztokrata” – Kosztolányi Dezső Liliom-meghatározása –, mégis érvényes Liliom-értelmezés volt mindkettőjüké). Németh Kristóf játékán szimpatikus, már-már megható, ám jobbára kudarcba fulladó igyekezet tükröződik. Minden gesztusa, megszólalása arról a görcsös

Köncz Zsuzsa felvételei

küzdelemről szól, amelyet az alkatától minden ízében idegen Liliom-szereppel folytat. Hiányzik belőle a ligeti hintáslegény belső értékeinek megmutatásához szükséges színészi képesség és erő. Azt kellene megértetnie, s így megéreznem és megértenem, hogy mit látott meg benne például Julika (hogy Muskátnéról már ne is beszéljünk). Csakhogy Némethnek például a Julikával való első találkozáskor – ekkor kellene fellobbannia szerelmüknek – nincsen egyetlen mozdulata, pillantása, szava, amely méltóvá tenné őt ennek a tiszta lánynak a szerelmére, s ami legalább ekkora gond alakításával: azt sem látom, hogy Julika – az ebben a formában teljesen indokolatlan durvaságon kívül – bármit is megmozdított volna benne. De hasonlóképpen illusztratív, mélység nélküli szövegfelmondás a Ficsúrral folytatott párbeszéde (pedig a kitűnő Lengyel Tamás minden tőle telhetőt megtesz; könnyű neki, mondhatnánk, hiszen már a 2001-es előadásban is övé volt ez a szerep). Németh Kristóf egy felület, hözöngő alakot láttat, akivel tényleg furcsa dolgok történnek, de valahogy kívül marad saját történetén. Az őt körülvevők alakításából jóval többet megtudunk a „Liliomságról”, mint tőle.

A díszlet (Dóry Virág) ötletes, jól használható, és semmiképpen nem akarja elvonni a figyelmet a színészi játékról és a szövegről. A szakmai zsargon ezt nevezi tipikusan minimalista díszletnek: egyetlen, multifunkcionális tér, tárgyakkal alig meghatározva, ahol minden helyszín (a Liget, a fényképész kunyhója, a vasúti töltés oldala és az égi ítélszék) zökkenőmentesen megjeleníthető. Két ajtó a jobb oldalon (a fényképészék és Julikaék szobája), egy körülbelül másfél méter hosszú korlát balra elöl, mögötte, aránytalanul nagy kivágásban, csupaszon ásító, távolba vesző, sötét út, elöl pedig egyetlen villanyoszlop árvalkodik. Minden falfelület kopott fekete, piszkosszürke (ez a Tivoliban eleve adott). Ebben a térben nincs

semmi, amit alaposabban érdemes lenne megnézni, amin megpihenhetne a tekintet. Nyers, sivár világ, amely nem barátságos, nem is feltétlenül ellenséges, egyszerűen csak *semmilyen*. Ez a látványvilág provokálóan azt követeli a színészekről, hogy a történet hatásos elmondásával, az érzelmek, a vágyak, a sorsok felmutatásával, a belső ragyogás erejével töltsék meg szerepüket. Hasonló remeklés az előadás jelmezvilága (ugyancsak Dóry Virág munkája): Julika egyszerű szabású, de büszkén hordható ruhája, Marika kicsit kihívóbbra vett „eleganciája”, Liliom kopott öltönyt-szerűsége, alatta a *ligeties*, csikos trikóval (kezében a kipattintható cylinder!), és a fényképész zsörtölődő öregasszony-jellemét illusztráló, a meséből előbújt boszorkához illő, ormótlan ruhája, szoknyája mind jellem- és korfestők, jól hordhatók. Muskátné trampli öltözékei (félretaposott, magas sarkú cipője, közönségesen kihívó szoknyái-blúzai) mind pontos életrajzi adatok, illusztrációk egy szeretetehes, a kegyetlenül múltó éveket rosszul viselő, magányában védtelenül kiszolgáltatott özvegy körhinta-tulajdonos nő jellemzéséhez.

MOLNÁR FERENC: LILIAM
(Budapesti Kamaraszínház – Tivoli)

Díszlet-jelmez: Dóry Virág. Asszisztens: Duday László. Rendező: Lukáts Andor.

Szereplők: Németh Kristóf, Stefanovics Angéla, Szabó Margaréta, Lengyel Tamás, Karácsonyi Zoltán, Dózsa Zoltán, Egri Kati, Bánfi Kata, Kiss-Végh Emőke, Kerekes József, Sepa György, Katona Zoltán, Cs. Németh Lajos, Dolmány Attila, Törköly Levente, Hayth Zoltán, Horváth Ferenc, Katona Zoltán, Rudolf Teréz, Schnur Anita.

Tarján Tamás

Szép, szép

JOHN WEBSTER: AMALFI HERCEGNŐ

A mikor a bomló szirmú nyitó képen a szín emelőszerkezettel, suhanással, színészi helyfoglalással elrendezi magát, a hamarosan bérgyilkos udvaroncnak bizonyuló luciferi szellem, az önmagát is eláruló, jobb sorsra érdemes jellem pernyéjét szállató őszöreg Sinkó László mint Bosola a közönségnek hátta, átlátszó függöny mögött kezd beszélni. Ezzel azt a hátsó falat tájolja be vezérfelületként, amelynek hatal-

mas ezüstszerű táblái között jobbra a kereszt óriási jele sárgállik különböző árnyalatokban. A bátyjai rendelte kötél általi halálba küldött címszereplő narancsfényben ragyogó korpusza – Péterfy Bori plasztikus teste – is itt lebeg majd a magasban kecses oltárszoborként. Az enyhén egymás felé tartó (időnként közepesen megnyíló) nagy oldalfalak is a tekintet természetes irányba mentén mutatnak rá erre a vertikálisra; s mu-